1953
ମାର୍ଚ୍ଚ 13

ସତୀଶ୍ ଚନ୍ଦ୍ର ଆନନ୍ଦ

ବନାମ

ଭାରତ ସଂଘ

[ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ପତଞ୍ଜଳି ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖାର୍ଜୀଆ, ଭିଭିଆନ୍ ବୋଷ୍, ଗୁଲାମ୍ ହାସନ୍ ଏବଂ ଭଗବତୀ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ]

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ, 1950, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14, 16, 311 - ପ୍ରଶାସନିକ କର୍ମଚାରୀ - 5 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିନାମା ଆଧାରରେ ନିଯୁକ୍ତି - ଅସ୍ଥାୟୀ ସେବା ଆଧାରରେ ନିଯୁକ୍ତି ଜାରି ରଖିବା - ଏକ ମାସର ସୂଚନା ଆଧାରରେ ସେବା ସମାପ୍ତି - ବୈଧତା - ମୌଳିକ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ - କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା (ଅସ୍ଥାୟୀ ସେବା) ନିୟମାବଳୀ, 1949, ନିୟମ 5 ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଶ୍ରମ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ପୁନଃସ୍ଥାପନ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଚୁକ୍ତି ଶେଷ ହେବାକୁ ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ପୁନଃସ୍ଥାପନ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଅବଧି ପାଇଁ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ପଦବୀରେ ସେବା ଜାରି ରଖିବା ପାଇଁ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, ଏହି ସର୍ତ୍ତରେ ଯେ ସେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା (ଅସ୍ଥାୟୀ ସେବା) ନିୟମ, 1949 ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବେ, ଯେଉଁଥିରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଏକ ମାସର ସୂଚନା ଦେଇ ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ସମାପ୍ତ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ସେ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେବା ଜାରି ରଖିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଏକ ମାସର ସୂଚନା ଦେବା ପରେ ତାଙ୍କ ସେବାକୁ ସମାପ୍ତ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ଏହା ଅଭିଯୋଗ କରି ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 (1) ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ଯେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311,14 ଏବଂ 16 (1) ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ମୌଳିକ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହା ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, (i) ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 ର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନଥିଲା କାରଣ ଏହା ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ଅପସାରଣ କିମ୍ବା ପଦବୀ ହ୍ରାସର ମାମଲା ନଥିଲା, ବରଂ ଏହା କେବଳ ଏକ ସାଧାରଣ ମାମଲା ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ଏହାର ଏକ

ଖଣ୍ଡ ଅଧୀନରେ ସୂଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ସମାପ୍ତ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା, ବରଖାସ୍ତ ଏବଂ ଅପସାରଣ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ପୂର୍ବୋକ୍ତଟି ସାଧାରଣତଃ ଭବିଷ୍ୟତର ନିଯୁକ୍ତିକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ କରିଥାଏ କିନ୍ତୁ ଶେଷୋକ୍ତଟି ନୁହେଁ;

(ii) ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନଥିଲା କାରଣ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସି ପକ୍ଷପାତ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ସମାନ ଭାବେ ଦାବି କରିପାରୁଥିବା କୌଣସି ଆଇନର ସୁରକ୍ଷାରୁ ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(iii) ଅନୁଚ୍ଛେଦ 16 ସମାନ ଭାବେ ଲାଗୁ ହୋଇନଥିଲା, କାରଣ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ନିୟୋଗ କିମ୍ବା ନିଯୁକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମାମଲାରେ ସମାନ ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇନଥିଲା, ବରଂ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଭଳି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାଙ୍କୁ ଏହି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଅସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ସରକାର ଅସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତିର ଚୁକ୍ତି କରିପାରିବେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଲାଗୁ କରିପାରିବେ, ଯଦି ସେଗୁଡିକ ସମ୍ବିଧାନ ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ ନଥିବେ, ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ସେହି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଏବଂ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ସେମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଆବଦ୍ଧ ଅଟନ୍ତି, ଏପରିକି ସରକାର ମଧ୍ୟ ଆବଦ୍ଧ ଅଟନ୍ତି ।

ମୌଳିକ ଅଧିକାରିତା: ମୌଳିକ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନ (ସଂଖ୍ୟା 201/1952) ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ *ଆର୍. କେ. ବର୍ମା* ଏବଂ *ଜି. ସି. ମାଥୁର୍* ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ତରଫରୁ *ଭାରତର ଆଟର୍ଣ୍ଣି ଜେନେରାଲ ଏମ୍. ସି. ସେତାଲୱାଡ୍* (ତାଙ୍କ ସହିତ *ପୋରସ୍ ଏ. ମେହେଟ୍ଟା*) ।

1953. ମାର୍ଚ୍ଚ 13.ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବୋଷ୍ - ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବେଦନ ଯେଉଁଥିରେ ଆବେଦନକାରୀ, ତାଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ, ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ଏବଂ 16 (1) ରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ମୌଳିକ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ପାଇଁ ପ୍ରତିକାର ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଆବେଦନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଏହା ଉପରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଏହା ପରେ, ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭର ରାୟ ପ୍ରାୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଇଥିଲା, ସେ ପୁନଃ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଏବଂ କିଛି ନୂତନ କାଗଜପତ୍ର ଦାଖଲ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ମାଗି ଏକ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ତାହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା, ସେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଦିନ ପୁନର୍ବାର ଆସିଲେ ଏବଂ ଜଣେ ପ୍ରତିନିଧି ନିୟୋଜିତ କରିବା ଏବଂ ଓକିଲଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ହାଜର ହେବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ମାଗିଥିଲେ କାରଣ ସେ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ଯେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଲଢି ତାଙ୍କ ମାମଲାକୁ ନ୍ୟାୟ ଦେଇପାରି ନାହାଁନ୍ତି । (ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଯଦିଓ ସେ ପ୍ରଥମେ ଜଣେ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ, ଶୁଣାଣି ପୂର୍ବରୁ ଯେବେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ହାଜର ହୋଇଥିଲେ, ସେବେ ସେ ତାଙ୍କୁ ହଟେଇ ଦେଇଥିଲେ ।) ଆମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ଅନୁରୋଧକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦେଇଥିଲୁ ଏବଂ ଓକିଲ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମାମଲାଟିରେ ପୁନର୍ବାର ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଏହି ବିଷୟଟିକୁ ଆଉ ଆଗକୁ ନେଇ ନାହାଁନ୍ତି । ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ଏହା -

1945 ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଶ୍ରମ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ପୁନଃସ୍ଥାପନ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ମହାନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ଚୁକ୍ତିନାମା ଅଧୀନରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ମହାସଂଘୀୟ ଲୋକ ସେବା ଆୟୋଗଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚୟନ ପରେ ଏହା ହୋଇଥିଲା । ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ଏକ ସ୍ୱଳ୍ପ ଅବଧି ପରେ, ତାଙ୍କୁ ଜାନୁଆରୀ, 1946 ରେ ଜବଲପୁରରେ ଉପ-ଆଞ୍ଚଳିକ କର୍ମନିୟୋଜନ କେନ୍ଦ୍ରର ନିର୍ବାହକ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପରେ ତାଙ୍କୁ ଏହି ନିଯୁକ୍ତିରେ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ନିଯୁକ୍ତି ଚୁକ୍ତିନାମା 1950 ମସିହାରେ ଶେଷ ହେବାର ଥିଲା । ଏହାର ଅବଧି ଶେଷ ହେବାର କିଛି ସମୟ ପୂର୍ବରୁ, ଭାରତ ସରକାର 30 ଜୁନ୍, 1950 ରେ ଏହାର ଚିଠିରେ ସନ୍ନିବେଶିତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କର ଚୁକ୍ତି ଶେଷ ହେବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ସେବାରେ

1953

ସତୀଶ୍ ଚନ୍ଦ୍ର ଆନନ୍ଦ

ବନାମ

ଭାରତ ସଂଘ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବୋଷ୍

ଜାରି ରଖିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ କଥା ଥିଲା:

"(3) ସେବାର ଅନ୍ୟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ:- ଆପଣଙ୍କ ଚୁକ୍ତିନାମା ସମାପ୍ତ ହେବା ପରେ, ଆପଣଙ୍କୁ ପୁନଃସ୍ଥାପନ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଅବଧି ପାଇଁ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ଆପଣଙ୍କ ପଦବୀରେ ରହିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଯଦି ଆପଣ ଜଣେ ସ୍ଥାୟୀ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ନୁହଁନ୍ତି, ତେବେ ଆପଣ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା (ଅସ୍ଥାୟୀ ସେବା) ନିୟମ, 1949 ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବେ" ।

ଚିଠିରେ ତାଙ୍କୁ ପଚରାଯାଇଥିଲା ଯେ ସେ ସେହି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ସେବା ଜାରି ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ କି ନାହିଁ ତାହା ଶ୍ରମ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟକୁ ଜଣାଇବେ ଏବଂ ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ଯେ ସେ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେବା ଜାରି ରଖିଥିଲେ । ସେ ଜଣେ ସ୍ଥାୟୀ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ନ ଥିଲେ, ଯଦିଓ ସେ ଜଣେ ସ୍ଥାୟୀ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ ବୋଲି ତର୍କରେ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା, କାରଣ ସେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ, ତାହା ଥିଲା ପୁନଃସ୍ଥାପନ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି, ଯାହା ସ୍ୱୟଂ ଏକ ଅସ୍ଥାୟୀ ସ୍ୱରୂପର ଥିଲା । ତେଣୁ, ଅସ୍ଥାୟୀ ସେବା ନିୟମ ଲାଗୁ ହେଲା ।

ସେହି ନିୟମଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ, ନିୟମ 5 ଟି ସାରବାନ୍ ଅଟେ । ଏହା ନିମ୍ନମତେ କହିଥାଏ:

"5. (a) ଜଣେ ଅସ୍ଥାୟୀ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସେବା, ଯିଏ ଅର୍ଦ୍ଧ-ସ୍ଥାୟୀ ସେବାରେ ନାହାଁନ୍ତି, ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ କିମ୍ବା ନିଯୁକ୍ତି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଲିଖିତ ସୂଚନା ଦ୍ୱାରା ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ସମାପ୍ତ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବ ।

(b) ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରକାର ଏବଂ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟଥା ସହମତି ହୋଇନାହିଁ, ଏପରି ସୂଚନାର ଅବଧି ଏକ ମାସ ହେବ" ।

ନିୟମାବଳୀରେ ଅର୍ଦ୍ଧ-ସ୍ଥାୟୀ ସେବାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ସେହି ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ନିର୍ବିବାଦିତ ସତ୍ୟ ଯେ ସୂଚନାର ଅବଧି ସମ୍ପର୍କରେ ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ସହମତି ହୋଇନଥିଲା । ତେଣୁ, ଏହି ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ, ଯାହା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସେବା ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ଏକ ସର୍ତ୍ତ ଥିଲା, ତାଙ୍କର ସେବା ଲିଖିତ ଭାବରେ ଏକ ମାସର ସୂଚନା ଦ୍ୱାରା ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ସମାପ୍ତ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ଥିଲା । ଏହି ସୂଚନା 25 ନଭେମ୍ବର, 1950 ରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ 1 ଡିସେମ୍ବର, 1950 ରୁ ଏକ ମାସର ସମାପ୍ତି ପରେ ତାଙ୍କ ସେବା ଶେଷ ହେବ ।

ଯୁକ୍ତିତର୍କ ସମୟରେ ଏକ ବୃହତ ପରିସରକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ଯଦି ଏହି ବିଷୟକୁ ପୁନର୍ବାର ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇ ନ ଥାଆନ୍ତା ତେବେ ଆମ୍ଭେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସନ୍ତୁଷ୍ଟି ପାଇଁ, ଉଠାଯାଇଥିବା ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବିଚାର କରିଥାନ୍ତୁ ଯାହାକି ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ନାହିଁ କାରଣ ଓକିଲ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଏହି ଆବେଦନ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 (1) ଅନୁଯାୟୀ ହୋଇଛି ଏବଂ ତେଣୁ ଏହା ଦର୍ଶାଇବାକୁ ହେବ ଯେ ଏକ ମୌଳିକ ଅଧିକାରର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ହୋଇଛି । ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରାଯାଇଥିବା ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ଏବଂ 16 (1) ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ।

ପ୍ରଥମେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 କୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ, ଏହା ଦର୍ଶାଇବାକୁ ହେବ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କେତେକ ଆଇନଗତ ଅଧିକାରର ପ୍ରୟୋଗରେ କିମ୍ବା ଉପଭୋଗରେ ପକ୍ଷପାତ କରାଯାଇଛି, ଯାହା ସମାନ ସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖୋଲା ରହିଛି । ଯେଉଁ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ହୋଇଛି ବୋଲି ସେ କହିଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ । ସେ କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେହି ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିନା ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯାଇଛି କିମ୍ବା ହଟାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଆମ୍ଭ ମତରେ, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 ର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ କାରଣ ଏହା ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ସେବାରୁ

1953
ସତୀଶ୍ ଚନ୍ଦ୍ର ଆନନ୍ଦ
ବନାମ
ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବୋଷ୍

ଅପସାରଣ ନୁହେଁ, କିମ୍ବା ଏହା ପଦବୀର ହ୍ରାସ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏହା କେବଳ ଏକ ସାଧାରଣ ମାମଲା ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ଏହାର ଏକ ଖଣ୍ଡ ଅଧୀନରେ ସୂଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ସମାପ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଭାରତରେ ସେବାଗୁଡ଼ିକୁ ମନମୁଖୀ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ପଦବୀ ହ୍ରାସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି କେତେକ ବୈଧାନିକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଏବଂ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଭାରତ ସରକାର ଅଧିନିୟମ, 1935 ର ଧାରା 240 ଅନୁଯାୟୀ, ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେହି ଦୁଇଟି ମାମଲା ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନର ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ, ଏକ ତୃତୀୟ ଅଂଶ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ଚାକିରିରୁ ଅପସାରଣ । ଚାକିରିରୁ "ବରଖାସ୍ତ" ଏବଂ "ଅପସାରଣ" ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ, ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 313 ଯୋଗୁଁ ଭାରତରେ ଥିବା "ସେବାଗୁଡ଼ିକୁ" ପରିଚାଳନା କରିଥିବା ନିୟମାବଳୀ ଏବଂ ସଂଶୋଧନ ସହିତ ଏବେ ମଧ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା ନିୟମାବଳୀକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାକୁ ପଡିବ ।

ଆଚରଣ ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା (ବର୍ଗୀକରଣ, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ଆବେଦନ) ନିୟମବଳୀର ଭାଗ XII ରେ ନିୟମ 49 ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଯେଉଁଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି ଯାହା ସେବାଗୁଡ଼ିକର ଜଣେ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଅନୁଶାସନହୀନତା ଏବଂ ମନ୍ଦ ଆଚରଣ ପାଇଁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ । ସେଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ସାତ ଅଟେ ଏବଂ ଏଥିରେ ନିନ୍ଦା, ନିଲମ୍ବନ, ପଦବୀ ହ୍ରାସ, ସେବାରୁ ଅପସାରଣ ଏବଂ ସେବାରୁ ବରଖାସ୍ତ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । 1935 ର ଅଧିନିୟମ ଏହି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ଦୁଇଟିର ଚୟନ କରିଥିଲା, ଯଥା ପଦବୀରେ ହ୍ରାସ ଏବଂ ସେବାରୁ ବରଖାସ୍ତ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ବୈଧାନିକ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ଯଥେଷ୍ଟ ଗୁରୁତର ଥିଲା । ସମ୍ବିଧାନ ଏହି ତାଲିକାରେ ଏକ ତୃତୀୟ ଅଂଶ ଯୋଡ଼ିଛି । ଏହି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି ତାହା ନିୟମ 49 ରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି ଚାକିରିରୁ *ଅପସାରଣ "ଯାହା ଭବିଷ୍ୟତରେ ନିଯୁକ୍ତିରୁ ଅଯୋଗ୍ୟ କରେ ନାହିଁ* ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀଟି ହେଉଛି ଚାକିରିରୁ *ବରଖାସ୍ତ "ଯାହା ସାଧାରଣତଃ ଭବିଷ୍ୟତରେ ନିଯୁକ୍ତିରୁ ଅଯୋଗ୍ୟ କରିଥାଏ'* ।

ତାହା ପରେ ଏକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଅନୁସରଣ କରେ:

"(c) ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁସାରେ ଚାକିରିରୁ ଅପସାରଣ - ଏହି ନିୟମର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ଅପସାରଣ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ କରିବା ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ" ।

ଏହି ଶବ୍ଦଗୁଡିକ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 ରେ ସମାନ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି । ଏହା କହିଅଛି ଯେ ଏହି ଅନୁଚ୍ଛେଦର ଏଠାରେ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ ଯେଉଁ "ଆଇନ" ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀ ସୁରକ୍ଷା ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସେଥିରେ କୌଣସି ପକ୍ଷପାତର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏହାର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ ।

ଆବେଦନକାରୀ କରିଥିବା ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ବାଧ୍ୟବାଧକତା ନଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ପାଇଁ ସେ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପରି, ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ୱାଧୀନ ଥିଲେ । ସ୍ୱୀକାର କରିବା ପରେ, ତାଙ୍କ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିବା ଯେକୌଣସି ଅଧିକାରକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ, ସମାନ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥିତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ସମସ୍ତ ଅଧିକାର ଏବଂ ପ୍ରତିକାର, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏବେ ବି ଖୋଲା ଅଛି, ଯଦି କିଛି ଥାଏ, ଏବଂ ଦେଶର ସାଧାରଣ ଅଦାଲତରେ, ସମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପରି, ସମାନ ପରିମାଣରେ ଉଲ୍ଲଂଘନର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିକାର ଅନୁସରଣ କରିବା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଖୋଲା ଅଛି । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସି ପକ୍ଷପାତ କରାଯାଇନାହିଁ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ଆଇନର ସୁରକ୍ଷାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇନାହିଁ, ଯାହା ଅନ୍ୟମାନେମାନେ ସମାନ ଭାବରେ ଦାବି କରିପାରିବେ । ଏକ ଆଜ୍ଞାଦେଶର ପ୍ରତିକାରକୁ ଭୁଲ ଅର୍ଥରେ ନିଆଯାଇଛି ।

ଅନୁଚ୍ଛେଦ 16 (1) ସମାନ ଭାବେ ଲାଗୁ ହେବ ନାହିଁ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟଟି ଚୁକ୍ତିନାମା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଯେତେବେଳେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଚୁକ୍ତିନାମା (ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ଚୁକ୍ତିନାମାଟି) ସମାପ୍ତ ହେଲା, ସେ ଜଣେ ସ୍ଥାୟୀ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ନଥିଲେ ଏବଂ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ପୁନଃ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବା କିମ୍ବା ସେବାରେ ଜାରି ରଖିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ନଥିଲେ ।

ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଅସ୍ଥାୟୀ ଏବଂ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଆଧାରରେ ତାଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତିକୁ ଜାରି ରଖିବା ପାଇଁ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେବା ପାଇଁ, ଯାହାକି ସରକାର ଦେଇଥିଲେ, ଖୋଲା ଥିଲେ । ଯଦିଓ ନିଯୁକ୍ତି ଜାରି ରହିଥିଲା, ଏହା ତଥ୍ୟଗତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏବଂ ଆଇନର ନଜରରେ, ଏକ ନୂତନ ଏବଂ ସଦ୍ୟ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅଧୀନରେ ଥିଲା ଯାହା ପୁରୁଣା ଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଲଗା ଏବଂ ଭିନ୍ନ ଥିଲା, ଯଦିଓ ଏହାର ଅନେକ ସର୍ତ୍ତ ସମାନ ଥିଲା । ଅନୁଚ୍ଛେଦ 16 (1) ସରକାରଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା କୌଣସି ପଦବୀରେ ନିୟୋଗ କିମ୍ବା ନିଯୁକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସମାନ *ସୁଯୋଗ* ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ନିୟୋଗ କିମ୍ବା ନିଯୁକ୍ତିର କୌଣସି ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଭଳି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି, ଯାହାଙ୍କୁ ଏହି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଅସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତିର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ, ଯେତେବେଳେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଏ, ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ନୁହେଁ, ବରଂ ସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତି ପରିବର୍ତ୍ତେ ବିଶେଷ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଅସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରସ୍ତାବ ବିରୋଧରେ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଅବଶ୍ୟ, ସରକାର ଅସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତିର ଚୁକ୍ତି କରିପାରିବେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଲାଗୁ କରିପାରିବେ, ଯଦି ସେଗୁଡିକ ସମ୍ବିଧାନ ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ ନଥିବେ, ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ସେହି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଏବଂ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ସେମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଆବଦ୍ଧ ଅଟନ୍ତି, ଏପରିକି ସରକାର ମଧ୍ୟ ଆବଦ୍ଧ ଅଟନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ନିଯୁକ୍ତି ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ କେତେକ ବୈଧାନିକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରହିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଏପରି କୌଣସି ସୀମାବନ୍ଧନର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ସରକାର, ଉପରୋକ୍ତ ଯୋଗ୍ୟତା ଆଧାରରେ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିଯୁକ୍ତିଦାତାଙ୍କ ଭଳି ଅସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରକୃତିର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଅସ୍ଥାୟୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହ ବିଶେଷ ସେବା ଚୁକ୍ତିନାମା କରିବାକୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଅଟନ୍ତି ।

ମାମଲାର ଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଅନ୍ୟ ଅଧିକାର ଅଛି କି ନାହିଁ ଯାହା ସେ ଅନ୍ୟ ଉପାୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିପାରିବେ- ସେ ବିଷୟରେ ଆମ୍ଭେ କୌଣସି ମତ ପ୍ରକାଶ କରୁନାହୁଁ । ଆମ୍ଭେ ଏଠାରେ ଏକ ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଲାଗୁ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆଜ୍ଞାଦେଶ

1953

ସତୀଶ୍ ଚନ୍ଦ୍ର ଆନନ୍ଦ
ବନାମ
ଭାରତ ସଂଘ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବୋଷ୍

ଆବେଦନ ଉପରେ ବିଚାର କରୁଛୁ ଏବଂ ଆମ୍ଭେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଉଥିବା ଏକମାତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଉଛି ଯେ କୌଣସି ମୌଳିକ ଅଧିକାରର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

ଯେତେବେଳେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପ୍ରଥମେ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା, ଆମ୍ଭେ ଖର୍ଚ୍ଚ ବିଷୟରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ନଦେବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲୁ, କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେହେତୁ ଆବେଦନକାରୀ ଏହି ମାମଲାକୁ ପୁନର୍ବାର ଖୋଲିଛନ୍ତି ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଆଟର୍ଣ୍ଣି ଜେନେରାଲଙ୍କୁ ଏଠାକୁ ଡାକିଛନ୍ତି, ଆମ୍ଭ ପାଖରେ ଆବେଦନକୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ସହିତ ଖାରଜ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିକଳ୍ପ ନାହିଁ ।

ଆବେଦନ ଖାରଜ ହୋଇଛି ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧି: *ରାଜିନ୍ଦର୍ ନାରାୟଣ ।*

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧି: *ଜି. ଏଚ୍. ରାଜାଧ୍ୟକ୍ଷ ।*

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ। ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ଅମରେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର, ଅନୁବାଦକ,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।